

Prehovoriť verejne a otvoriť sa svetu.
Ako na to?

Anežka Karľa
Veronika Pavlíková Klindová
2017

Prehovoriť verejne a otvoriť sa svetu – ako na to?

Anežka Karľa

Veronika Pavlíková Klindová

2017

Obsah

Prehovoriť verejne a otvoriť sa svetu – ako na to?	4
Diskusie na Facebooku	7
Dôveruj, ale preveruj.....	8
Čo je informácia?.....	9
Čo je fakt?.....	10
Aké fakty poznáme?	10
Argumenty.....	11
Protiargument	11
Časti argumentu	12
Načo treba myslieť pri diskusiách.....	13
Môj názor	13
Má môj hlas zmysel?	14
Bezpečne na Facebooku.....	16
Nastavenie súkromia	16
Pozor na to, čo postujeme.....	17
Fotky	17
Posty	18
Chaty.....	18
Videá.....	19
Pozor, na čo klikám.....	19
Slovo na záver.....	21

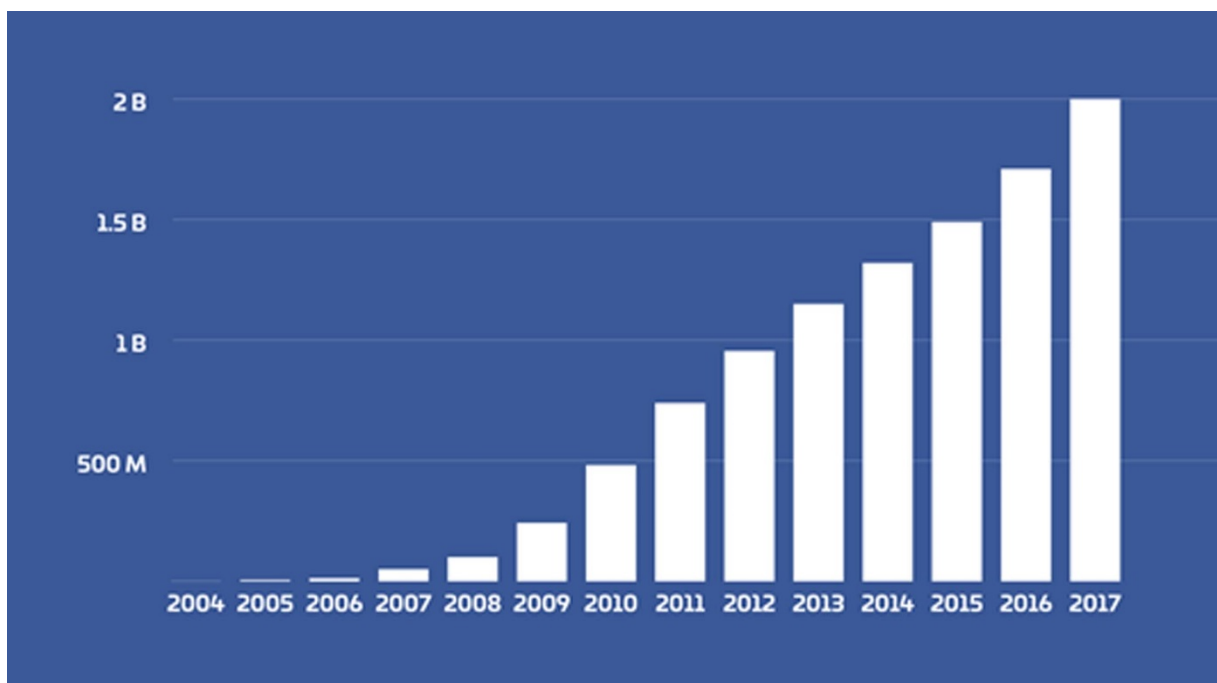

Prehovoriť verejne a otvoriť sa svetu – ako na to?

Žijeme v dobe, keď na to, aby sme poznávali svet a iné kultúry, nemusíme z domu ani vytiahnuť päty. Ako? Stačí mobilný telefón, počítať či tablet a pripojenie na internet. „Všetko je na webe,“ takto znel populárny slogan šíriaci sa pred desiatimi rokmi. Za ten čas sa stal ešte väčšmi pravdou. Na internete naozaj nájdeme všetko. Už dnes majú viacerí občania Slovenska elektronický občiansky preukaz a prostredníctvom neho si vybavujú úradné záležitosti. Onedlho budeme mať takto aj elektronický zdravotný preukaz a prostredníctvom internetu budú cez zabezpečené prihlásenie vedieť náš stav zhodnotiť lekári kdekoľvek na Slovensku. Internet je naozaj mocný priateľ, treba ho však využívať s rozumom.

Azda najväčšou revolúciou, ktorú do ľudskej komunikácie postupne so sebou priniesol internet, sú sociálne siete. Keďže človek je tvor spoločenský, niet sa čo čudovať, že sa našli ľudia, ktorí sa chceli spájať aj v online svete. Takéto prepojenie má dokonca mnoho výhod. Na to, aby ste boli v kontakte, netreba byť na jednom mieste a v jednom čase. Môžeme si písať s našimi známymi, ktorí žijú na druhom konci zeme, bez precestovaných míľ sa k nám môžu dostať zaujímavé nápady a myšlienky z druhého konca sveta.

Z prvotných pokusov o sociálne siete, akým bola napríklad dávno zabudnutá medzinárodná študentská sieť unister.sk, dodnes prežil slovenský pokec.sk. Medzinárodne sa okolo v roku 2008 začal rozmáhať Facebook.

Nárast počtu aktívnych užívateľov od založenia siete v roku 2004 až po súčasnosť.

Zdroj: <https://techcrunch.com/2017/06/27/facebook-2-billion-users/>

Facebook sa tak celosvetovo stal jednou z kľúčových sietí, kde sa ľudia stretávali, zdieľali zážitky, komentovali dianie vo svete. Podľa prieskumov a praxe mediálnych expertov dnes **ľudia využívajú túto sociálnu sieť** najmä na **získavanie informácií** o tom, čo sa deje v ich okolí a vo svete. Ďalej je to **zábava**, vyhľadávajú a zdieľajú rôzne vtipy, videjky, obrázky. A to najdôležitejšie čo tu ľudia hľadajú, sú ďalší ľudia, s ktorými chcú **byť v kontakte** a chcú mať prehľad o tom, čo sa deje v ich živote.

Pár faktov o Facebooku:

- Dve miliardy aktívnych užívateľov
- každý druhý obyvateľ Európy má účet
- každú sekundu sa vytvorí päť nových profilov
- zo všetkých registrovaných profilov je podľa odhadov 83 miliónov profilov falošných,
- Každú minútu je na Facebook nahratých:
 - i. 510 tisíc komentárov
 - ii. 293 tisíc statusov,
 - iii. 136 tisíc fotiek.

Zdroj: <https://zephoria.com/top-15-valuable-facebook-statistics/>

Facebook povoľuje aj vznik rôznych stránok a nielen súkromných profilov. Takto si často zakladajú stránky politici, rôzne organizácie, školy, firmy. Aj každé slovenské médium, ako televízia Markíza, RTVS či televízia Joj majú svoje Facebookové stránky. Rovnako aj noviny ako napríklad Nový čas, SME, Život a tiež aj rádiá ako napríklad Europa2, Expres. Všetky tieto médiá zverejňujú na svojich stránkach na Facebooku rôzne správy a novinky. Fanušíkovia týchto stránok, ale aj tí, ktorí ich nemajú „lajknuté“, sa môžu zapojiť. Môžu príspevky zdieľať, môžu ich komentovať alebo im dať lajk.

Televízia Markíza
1 h · 🌐

Čo odpísala žene, ktorá jej poslala správu plnú nenávisť?
#extremnepremeny

Monika schudla, ale na hejterov nezabudla: Toto je jej odkaz!

Monika Večerková z Oravy je štvornásobná mamička, manželka a štiňla kočka, ktorá to má v hlave "upratané". Počas šou Extrémne premeny našla samu seba a...

EXTREMNEPREMENY.MARKIZA.SK

👍 Páči sa mi to 💬 Komentovať ➦ Zdieľať

20 Najlepšie komentáre ▾

Napište komentár...

Lubomíra Toporová Monika bola jedna z mala ucinkujucich čo sa rozhodli pre zmenu - čo nefrlala, cvicila, starala sa o rodinu a robila všetko pre to aby sa jej to podarilo. Drzim jej palce nech v tom pokračuje, je mudra, ze neodpisuje na take bilbe sms-ky, takych ludi čo pisu taketo sms-ky treba vypustit zo svojho zivota, ma krasnu rodinu. Zelam jej aj celej rodine vsetko len to najlepšie 🙌🙌🙌🙌

Páči sa mi to · Odpovedať · 3 · 1 h

Pavol Hlubina Drzim jej palce, treba pevnú vôľu. Lebo v opačnom prípade je snaha zbytočná.

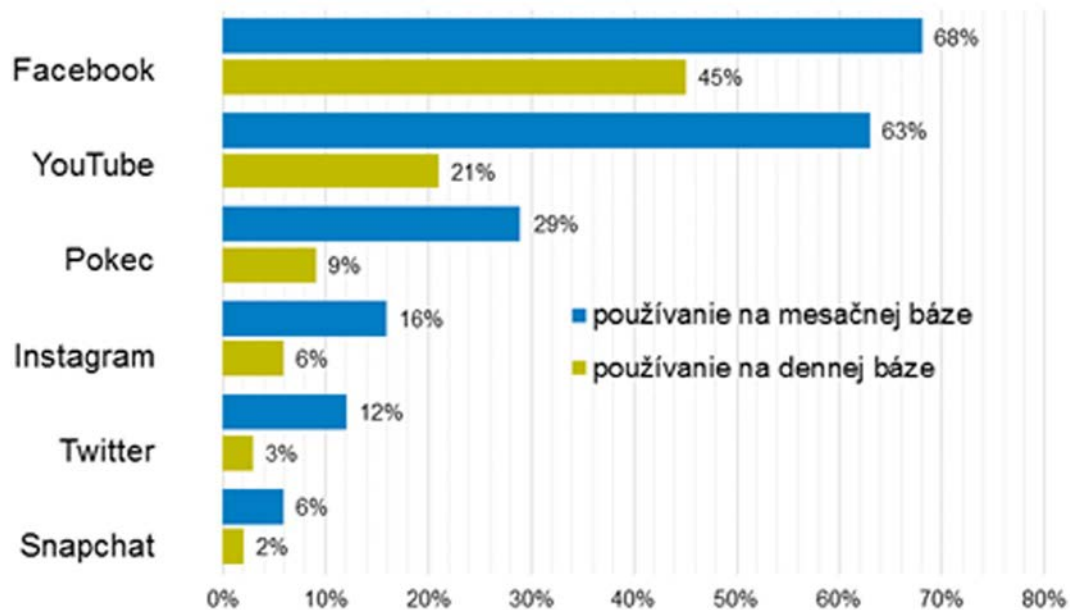
Páči sa mi to · Odpovedať · 51 min

Zobraziť 1 ďalší komentár

Zdroj: <https://www.facebook.com/TeleviziaMarkiza/> 9.11.2017

Diskusie o udalostiach zo sveta sa z ulíc a veránd domov, kde sa zvykli naši rodičia a starí rodičia rozprávať, presunuli na internet, hlavne na sociálne siete. Tu diskutujeme o tom, či je nejaký liek dobrý, či film v kine stál za to, čo robia politici, kto vyhral v hokeji a ako to mali tí futbalisti urobiť lepšie. Či chceme alebo nie, tieto debaty na sociálnych sieťach formujú naše názory. Pritom platí, že vplyv na to, čo si myslíme o dianí, má u nás na Slovensku najmä Facebook, keďže je najpoužívanejšou sociálnou sieťou. Na území Slovenska je v ňom pripojených 2,5 milióna ľudí vo veku od 13 do 65 a viac rokov. Celkovo žije v našej krajine 5,4 milióna ľudí, to znamená, že takmer polovica obyvateľov má profil na Facebooku.

Pravdaže, existujú aj ďalšie ako napríklad YouTube, Pokec, Instagram, Twitter, Snapchat a mnoho iných drobných sietí. Najviac užívateľov však má práve Facebook.

Zdroj: <http://www.gfk.com/sk/insights/news/facebook-youtube-instagram-kolkoslovakov-je-na-socialnych-sietach/>

Diskusie na Facebooku

V začiatkoch boli sociálne siete pre ľudí niečím novým, boli preto ostražití. Postupne sa však zábrany strácajú. Vidno to aj na kvalite diskusií pod príspevkami médií. Kým pred desiatimi rokmi bolo pod článkami len zopár komentárov, dnes sú ich stovky. Zmenila sa aj rétorika. Mnohí sa nehanbia používať nadávky, vyhrážať sa iným ľuďom, posmievať sa alebo šikanovať slabších. Niekedy sa zdá, akoby nenávisťných hlasov v diskusiách na Facebooku bola väčšina, no ukazuje sa, že v skutočnosti je oveľa viac rozumných ľudí, ktorým sa len nechce prejavíť svoj názor alebo vstúpiť do diskusie s argumentmi.

Diskusie na internete často zaplavujú takzvaní **hejteri** – teda ľudia, ktorí používajú nenávisťný slovník a prekážajú im tí, ktorí sú nejakým spôsobom odlišní. Toto ich správanie má pôvod najmä v strachu pred nepoznaným. Ich pocity môžu byť ovplyvnené vyjadreniami politikov alebo ľudí, ktorých názor si pre nejaký dôvod vážia. Označenie má pôvod v anglickom slove *hejt*, ktoré v preklade znamená nenávisť alebo nenávidieť.

Ďalšou zaujímavou skupinou v online diskusiách sú **internetoví trolovia**. Toto sú ľudia, ktorí sa zabávajú tým, že medzi diskutujúcimi na internete spustia škriepku, rozrušia ľudí svojimi komentármi, ktoré s témou diskusie nesúvisia. Ich cieľom je odkloniť diskusiu od vecných argumentov a faktov a vyprovokovať ostatných diskutujúcich k nejakej negatívnej emočnej (citovej) reakcii, ktorá potom vedie k hádke a zvade. Stáva sa, že profily, pod ktorými vystupujú hejteri a internetoví trolovia, sú falošné. Ľudia sa skrývajú za fotky, na ktorých nie je ich tvár, používajú nepravé mená a tvrdia o sebe, že sú niekto iný.

Nie je správne, ak rozumných ľudí prekričia v online diskusiách hejteri alebo sa nechajú vyvieš z miery internetovými trolmi. Náš hlas je dôležitý, proti klamstvám a nenávisti nie je totiž silnejšej zbrane ako dobre sformulovaný argument a ľudskosť. Nenávisť voči odlišným ľuďom často pramení zo strachu a z toho, že sa nepoznáme dobre. Práve v tomto môže Facebook pomôcť. Ak sa budeme viac zapájať do diskusií, miesto kriku a hádok rozumne argumentovať, môžeme sa lepšie spoznať a naučiť sa vzájomnému rešpektu. Sociálna sieť ako Facebook nám k tomuto dáva neúrekom príležitostí a priestoru.

Dôveruj, ale preveruj

Niekedy nenávistnú diskusiu môžu rozpútať klebety alebo falošné správy. Napríklad minulý rok sa takto na Facebooku širil post, kde sa hovorilo, že Rómovia nemusia v lekárni platiť za lieky. Pravdaže to nebola pravda. No len málokto z ľudí, ktorí post s hnevom zdieľali, si aj overili fakty a to, či je to realita. Treba mať na pamäti, že nie všetko, čo má na Facebooku veľa lajkov a zdieľaní musí byť zákonite tak, ako sa to tvrdí. Dôležité je overiť si, kto informáciu šíri. Či ide o nejaké noviny alebo je to webstránka, kde nie sú uvedení žiadni autori. Je dobré preveriť si, či fotka, ktorá sa šíri s článkom, je pravá. Zručnosti na overovanie fotografií a pravosti článkov si môžete precvičiť v online príručke Klamstvá a konšpirácie od DenníkaN.

<https://dennikn.sk/718292/cvicenia-ako-rozoznat-falosnu-fotku-a-zmanipulovany-titulok/>

Takéto nepravdivé a zavádzajúce príspevky sa na sociálnych sieťach šíria veľmi rýchlo. Ide o takzvané hoaxy, fake news (falošné správy) a konšpiračné teórie. Majú jednu spoločnú vlastnosť: šíria klamnstvá a často podnecujú k nenávisti voči určitej skupine ľudí.

hoax zlomyseľný žart, aby ľudia naleteli; *poplašná správa*; jeden alebo viacerí sa snažia presvedčiť čo najväčší dav, že nejaký predmet, obrázok, vyjadrenie je skutočné; šíri sa ako reťazový mail, post na sociálnej sieti • Z angl. *hocus* – niekoho omámiť či oklamať (od 17. stor.).

fake news (falošné správy) nepravdivé či polopravdivé *senzačné novinky*, účel: získať peniaze z videnia, kliknutia, predaja; môžu obsahovať *hoax*; nástroj *propagandy*, zámerne zavádzajú, aby poškodili určitej entite, alebo získali politickú či finančnú podporu.

konšpiračná teória vysvetlenie udalosti, ktoré sa odvoláva na *tajné sprisahanie*; *hypotézy*, ktoré sú v rozpore so zaužívaným chápaním dejín alebo jednoduchých faktov • Tri princípy podľa Michael Barkun: 1) nič sa nedeje náhodou 2) nič nie je tak, ako vyzerá 3) všetko so všetkým súvisí • Fakty, ktoré hovoria v ich neprospech, dokážu zapracovať do seba a tak sa stávajú nespochybniteľným systémom. Sú skôr vecou viery ako faktov.

Čo je informácia?

Všetko sa v médiách točí okolo informácie. V mediálnom priestore môžeme podľa odborníkov informáciu vnímať v širšom význame. Môže ňou byť ľubovoľný obsah, ktorý prináša nejakú novú vedomosť. Z psychologického hľadiska je to určitý poznatok, ktorý má pre prijímateľa určitý význam alebo platnosť. **Informácia nám umožňuje zmyslovo-intelektuálne pochopiť, o čom je opísaný jav.**

Rôzne informácie s rôznym významom majú schopnosť sprostredkovať nie len slová, ale aj obrazy, zvuky, farby a podobne. Každá informácia, ktorá opisuje skutočnosť, musí obsahovať fakt, ktorý sa dá overiť. Informácia, ktorá sa šíri v médiách alebo na sociálnych sieťach ako je napríklad Facebook, nám pomáha formovať si obraz o novom alebo doteraz nepoznanom jave či udalosti. Napríklad, ak bude správa hovoriť o novej unikátnej stavbe

nákupného centra, je v prvom rade potrebné uviesť fakty ako napríklad počet poschodí, metrov štvorcových úžitkovej plochy, koľko stála, koľko tam bude predajní a kancelárií.

Čo je fakt?

Keď sa dozvieme niečo nové o svete a dostane sa k nám nová informácia, to, čo je kľúčové v tejto informácii, sú fakty. Pri opise stavu vecí a skutočností okolo nás používame fakty. Napríklad ak sedíme v miestnosti, vieme opísať, koľko je v nej okien, či sú v nej stoly alebo koberec, akej farby sú steny, či je v nej prístup k internetu. Fakt je teda niečo, čo si vieme overiť. Buď už to vidíme na vlastné oči (farba steny), vieme to dokázať experimentom (oheň páli, keď doň strčíme ruku, bude nás to bolieť), alebo ho vypočítali, overili a opísali vedci (zem je guľatá, existuje gravitačná sila).

Rozdiel medzi faktom a názorom je teda jednoduchý. Názor môžeme mať hocikajký, fakt je však len to, čo sa dá overiť. Človek si môže myslieť, že dokáže lietať ako vták, no ak by sme to skúšali dokázať, zistíme, že to nie je možné. Čiže fakt je, že človek nevie lietať. No niekto môže mať názor, že to vie.

V diskusiách je dôležité rozlišovať medzi faktom a názorom kvôli tomu, aby nedochádzalo k nepochopeniu. Ak si bude niekto myslieť, že nie je dobré, aby na Slovensko prišli pracovať ľudia z iných krajín, lebo sa mu nepáčia, je to jeho názor a je dobré, že ho povedal. No zákony a úradné usmernenia sa budú tvoriť podľa faktov. Teda napríklad, či máme dosť potrebných odborníkov na Slovensku.

Preto ak chceme viesť na Facebooku alebo aj inde na internete debatu, ktorá by mala viesť k spoločenskej dohode, mala by nás obohatiť, niečo nové naučiť, je veľmi dôležité popri svojich názoroch prinášať aj fakty.

Aké fakty poznáme?

Rozlišujeme dva typy faktov. Napríklad počet stoličiek v miestnosti je očividný fakt. Hovoríme o ňom, keď je nám charakter vecí zjavný. Vidíme ich na vlastné oči, vieme sa ich dotknúť, vieme ich zrátať. Takže fakty zo svojej podstaty nikdy nemôžu byť vymyslené. Do tejto skupiny faktov patria aj rôzne štatistiky a prieskumy, ktoré síce nevieme uchopiť, no

hlasy ľudí, ktorí sa do prieskumu zapojili, sa dajú zrátať a vyhodnotiť. Napríklad 36 percent detí na Slovensku sa v škole necíti šťastne, ukázalo testovanie PISA 2012.

Poznáme ešte ďalší druh faktov a tými sú vedecké fakty. To sú tie, ktoré boli definované vedcami. Tí dlhé roky skúmali ich základ, experimentovali a vyhodnocovali výsledky. Takýmto faktom je napríklad tvrdenie, že zem je guľatá, respektíve že je elipsoid. Podobným vedeckým faktom je, že existuje gravitačná sila, ktorá nás drží pri zemi.

Argumenty

Prostredníctvom argumentov svoje názory obhajujeme, zdôvodňujeme a dokazujeme. Je to špeciálny spôsob, ako nahlas alebo písomne formulujeme svoje názory a pritom sa snažíme ostatných presvedčiť o správnosti svojho názoru. Pri argumetoch vždy uvádzame dôvod toho, čo tvrdíme a dokazujeme to faktami.

Práve faktickým odôvoňovaním sa argumenty odlišujú od bežnej konverzácie, keď si s kamarátmi vymieňame názory a hovoríme o tom, čo sa nám páči alebo nepáči. V rámci dôvodov sa používajú oba druhy faktov, teda vedecké aj očividné. Preto je dobré pred tým, ako sa niekto pustí do diskusie na Facebooku či inde na internete, overiť si základné informácie o téme, ku ktorej sa ide vyjadriť.

Protiargument

Je bežné, že v debatách sa stretávajú ľudia, ktorí spolu nesúhlasia. Aj staré slovenské príslovie hovorí „sto ľudí, sto názorov“. Preto teda, keď sa pustíme do diskusie, nesmieme sa zľaknúť, ak s nami nebudú všetci súhlasiť. Ale je dôležité si aj v takejto chvíli zachovať chladnú hlavu a neskĺznuť do citových reakcií, kde by sme sa vzájomne urážali.

V takejto situácii sa snažíme vecne vyvraciať dôkazy, ktorými niekto zdôvodňuje svoj názor. Alebo priniesť nové fakty, ktoré zatiaľ vôbec neodzneli. V debate nikdy neútočíme na osobu, no sústredíme sa na to, čo hovorí a teda zostávame vecní. Napríklad, ak bude niekto hovoriť o tom, prečo sa mu nepáči nejaká kniha, nebudeme sa mu posmievať kvôli jeho vlasom.

Časti argumentu

Každý dobrý argument má tri časti. Sú dôležité pri jeho výstavbe, no pritom na ich poradí nezáleží. Dôležité je, aby vo vyjadrení odzneli.

1. vyhlásenie, názor
2. dôvody (odpovede na otázku prečo?)
3. dôkazy

Napríklad: Podľa mňa by mali v školských jedálňach podávať viac čerstvej zeleniny, lebo je zdravá. V súčasnosti je väčšina jedál pripravovaná z polotovarov alebo mrazených surovín.

Ukážme si tento argument v častiach:

1. Vyhlásenie, názor: Podľa mňa by mali v školských jedálňach podávať viac čerstvej zeleniny.
2. Dôvody: Lebo je zdravá.
3. Dôkazy: V súčasnosti je väčšina jedál pripravovaná z polotovarov alebo mrazených surovín.

V prvej časti vyjadrujeme svoj názor, uvádzame svoje presvedčenie a myšlienky.

Môžeme použiť formulácie ako napríklad:

- Ja to vidím tak, že
- Domnievam sa, že
- Myslím si to, lebo
- Nazdávam sa, že
- Podľa môjho názoru je to
-, z čoho vyplýva, že

V druhej časti opisujeme a vysvetľujeme svoje dôvody. Hovoríme o príčinách nášho názoru, prečo si myslíme to, čo tvrdíme v prvej časti. Druhú časť obvykle uvádzame v jednej

vete a s prvou časťou ju spájame cez spojky *lebo*, *pretože*, *keďže*. Náš názor môžeme rozviesť aj do ďalších viet, dokonca celého odstavca, ak je to potrebné.

V tretej časti uvádzame dôkazy a fakty, ktoré podopierajú naše tvrdenie a dôvody. Je to časť, kde uvádzame fakty. Či už ide o očividné alebo vedecké. Často používame aj rôzne druhy faktov. Pri debate o prírodných javoch budeme pravdepodobne používať vedecké fakty. Napríklad, ak by niekto v debate hovoril o tom, že neexistuje nič také ako zemská príťažlivosť, stačí si otvoriť učebnicu fyziky a odcitovať Isaca Newtona o objave gravitácie.

Vo všeobecnosti platí, že argument nemusí byť jedna veta, ak je potrebné, môže byť naformulovaný aj rozsiahlejšie do viacerých viet. Dôležité je, aby myšlienka vyjadrenia bola ucelená a neodbiehala od merita veci. Keď chceme, aby nás ostatní v diskusii brali vážnejšie, je dobré pri dôkazoch, teda faktoch, uvádzať aj zdroje, z ktorých čerpáme. Na internete a Facebooku stačí prilepiť link zo stránky, kde sme informácie našli.

Načo treba myslieť pri diskusiách

Pri dlhších diskusiách je dôležité myslieť na to, čím sa celá debata začala. Pri úspešnom argumentovaní je kľúčové brať do úvahy pôvodné dôvody, ktoré debatu rozprúdili. Nemali by sme odbáčať od témy a mali by sme sa sústrediť na rozhodujúce body. Napríklad, ak sa debata spustila tvrdením, že v školských jedálničkoch chýba viac čerstvej zeleniny, nemali by sme odbáčať k argumentom o kvalite učiteľov. Odvádza to pozornosť od hlavného problému a nevedie to k žiadnemu použiteľnému záveru.

Môj názor

V debatách medzi priateľmi v škole, alebo so známymi a neznámymi na Facebooku je dôležité mať svoj vlastný názor a prejsť ho. Je však pravdou, že v situáciách, keď všetci tvrdia jednu vec, je náročné nesúhlasiť a ísť proti davu. Nie je to nič nezvyčajné. V roku 1961 urobil sociológ Solomon Asch špeciálny test. Skúmal, ako sa zachovávajú ľudia, ak dostanú ľahkú otázku, no iní pred nimi nahlas odpovedali nesprávne. Človek v takejto chvíli váha

o svojej voľbe a prikloní sa skôr k väčšine i napriek tomu, že vie, že táto skupina ľudí nemusí mať pravdu. Ide o takzvanú konformitu, teda jav, keď sa prispôbíme a podľahneme tlaku väčšiny.

No práve v takých chvíľach, keď na nás tlačí nejaká skupina ľudí, treba veriť vo svoje vedomosti a schopnosti. No všetko s rozumnou mierou, nemali by sme sa za žiadnych okolností povyšovať nad iných ľudí, vysmievať sa im alebo ich ponižovať.

Komunikáciu, kde na nás tlačí nejaká skupina ľudí, tiež môže uľahčiť argument, v ktorom použijeme fakty a tak sa môžeme odvolať na ďalších, či už vedcov, výskumníkov alebo zjavnú skutočnosť.

Má môj hlas zmysel?

Prečo by sme mali prejaviť, hovoriť svoj názor a myšlienky? Keď sme vonku s kamarátmi, alebo doma s rodičmi, je pre nás prirodzené hovoriť, ako vnímame veci okolo seba vo svete. Preto sa možno budeme medzi blízkymi ľuďmi cítiť menej nepríjemne, ak by sme s nimi nesúhlasili. Vo verejnom priestore na Facebooku, kde sú aj neznámi a cudzí ľudia, to môže byť náročnejšie.

No každý z nás je jedinečný človek a má svoj vlastný pohľad na veci. Práve preto je aj jeho názor, ktorý vloží do argumentu, cenný. Každý z nás má určité skúsenosti, čítal iné knihy, videl iné kúty sveta, ochutnal iné jedlá, stretol iných ľudí. Práve tieto veci, ktoré nás odlišujú od ostatných, môžu byť v diskusii veľmi dôležité, lebo prinášajú nový pohľad a ten môže ovplyvniť názor ďalších diskutujúcich.

Predstavte si, že v škole vyhrá vaša trieda výlet. Máte dvadsať spolužiakov a všetci sa môžete zapojiť do diskusie, kam sa na ten výlet pôjde. No všetci budú ticho, len jeden jediný spolužiak povie „ja si myslím, že by sme mali zostať doma, lebo sa mi nikde nechce ísť. Doma je aj tak najlepšie a aspoň neminieme žiadne peniaze“. A tak sa nakoniec výlet nebude konať. Bolo by to správne? Bola by to vôľa zvyšku triedy? Bola by to škoda najmä pre tých, ktorí by na výlet chceli ísť, ale nezapojili sa do diskusie.

V súčasnosti sa najmä na sociálnych sieťach diskutuje o Rómoch. Bohužiaľ ale v týchto debatách chýba práve hlas Rómov. Aj preto sa často a veľmi ľahko šíria neoverené klamstvá alebo polopravdy o tom, ako žijú a čo robia alebo nerobia. Veľmi dobrým príkladom je v tomto prípade post, ktorý sa na Facebooku šíril v obrovskom množstve. Hovoril o tom, že

rómovia v lekárni údajne nemusia platiť za lieky. Tento post zdieľalo 33 tisíc ľudí, čo je neuveriteľne veľa. Pravdaže išlo o klamstvo s veľmi nebezpečným posolstvom. Ľudia si informáciu neoverili, nezižovali si, či ide o pravý fakt, alebo si to len niekto vymyslel. Post zdieľali s hnevom, pýtali sa, prečo oni musia platiť, keď sú tu ľudia, ktorí takú povinnosť nemajú. Našlo sa ale zopár diskutujúcich, ktorí na toto klamstvo poukázali a ukázali na zákon, teda do diskusie priniesli fakt o tom, ako predaj liekov v skutočnosti funguje.

Ak sa budeme spolu rozprávať a hovoriť nie len o dojmach, ale svoje názory oprieme o fakty, môžeme sa navzájom spoznať oveľa lepšie a vytvoriť si k sebe lepší vzťah. Práve to je aj zmyslom argumentov, zistiť nové informácie, naučiť sa niečo nové a nie len nasilu presviedčať ľudí o svojej pravde.

Bezpečne na Facebooku

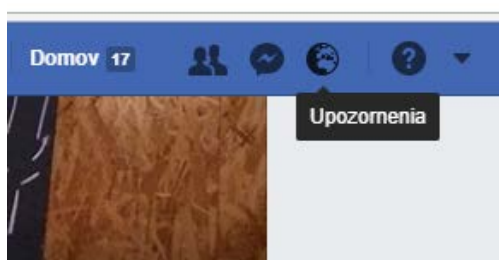
Najrozšírenejšou sociálnou sieťou na Slovensku je Facebook. Mladí v Európe trávajú online denne 3,5 až 9 hodín. Pritom sa na sociálne médiá, ako Facebook, Instagram, Snapchat a ďalšie, vracajú aj stokrát za deň.

Čo robíme na sociálnych sieťach tak často a tak veľa hodín? Najčastejšie kontrolujeme svoje správy, ktoré si píšeme s priateľmi. Sledujeme novinky na našich nástenkách, kto nás kde označil. Prezeráme si stránky našich kamarátov, obľúbené stránky, píšeme posty a komentáre. Taktiež čítame posty a komentáre, ktoré sa nám zobrazujú a reagujeme na ne. V neposlednom rade na sociálnych sieťach hráme hry.

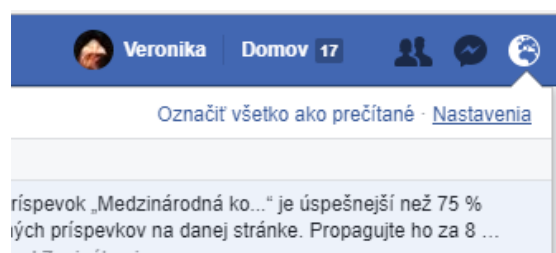
Sociálne siete sú skvelým spôsobom, ako byť vo svete a spoznávať ho z pohodlia svojej postele alebo gauča doma v obývačke. Okrem zábavy však treba pri surfovaní sociálnymi sieťami myslieť aj na bezpečnosť. Rovnako ako keď ideme von z domu a zahalíme svoje telo oblečením, mali by sme na takúto pravidlo myslieť aj na Facebooku.

Nastavenie súkromia

Prvým a azda najpodstatnejším krokom k bezpečnejšiemu účtu na Facebooku je nastavenie súkromia. Viete takto obmedziť, kto bude vidieť vaše posty, pridané fotografie,

vaše lajky či aktuálnu polohu.

Ako prvé kliknite na ikonku zemegule, pod ktorou sa skrývajú nastavenia. Potom si otvoríte možnosť „Súkromie“. Tu si v jednotlivých riadkoch nastavíte kto môže vidieť váš obsah, kto vás môže kontaktovať a kto vás môže vyhľadávať. Keď kliknete na tlačidlo „upraviť“ zobrazia sa možnosti nastavení. Najlepšie je pre každý riadok zvoliť možnosť „priatelia“.

Nastavenia súkromia a nástroje			
Kto môže vidieť môj obsah?	Kto môže vidieť vaše budúce príspevky?	Priatelia	Upraviť
	Zúžiť publikum príspevkov, ktoré ste zdieľali s priateľmi priateľov alebo verejne?	Zúžiť publikum existujúcich príspevkov	
	Kto môže vidieť zoznam vašich priateľov?	Priatelia	Upraviť
Kto ma môže kontaktovať?	Kto vám môže poslať žiadosti o priateľstvo?	Všetci	Upraviť
Kto ma môže vyhľadať?	Kto vás môže vyhľadať podľa e-mailovej adresy, ktorú ste uviedli?	Priatelia	Upraviť
	Kto vás môže vyhľadať podľa telefónneho čísla, ktoré ste uviedli?	Priatelia	Upraviť
	Chcete, aby vyhľadávače mimo Facebooku odkazovali na váš profil?	Nie	Upraviť

Pozor na to, čo postujeme

Fotky

Facebook je sociálna sieť, nemala by sa stať našim rodinným fotoalbumom. Je dôležité uverejňovať na svojej nástenke len také fotky, na ktorých sme oblečení a neodhaľujeme sa viac, ako bežne, keď ideme von s kamarátmi. Čokoľvek, čo sa dostane na internet, na ňom už zostane. Fotka, ktorú ste na Facebook zavesili pred rokmi sa bez vášho vedomia môže dostať k ľuďom, ktorých nepoznáte. Fotky, na ktorých mladí odhaľujú intímne časti tela, môžu byť zneužitá najmä v komunitách sexuálnych deviantov. Rovnako sa fotky a tí, ktorí sú na nich, môžu stať terčom kyberšikany.

Posty

Pri postovaní si treba dať pozor aj na naše vyjadrenia a komentáre. Viac ako v bežnom živote tu platí pravidlo „dvakrát meraj a raz rež“. Treba si dobre premyslieť, čo napíšem o kamarátovi, ktorý ma nahneval alebo o tom, čo sa mi práve stalo. Kým nám vychladne hlava a uvedomíme si, že sme v záchvate hnevu napísali niečo, čo už v tejto chvíli ľutujeme, môže tento náš post vidieť mnoho ľudí. Nieкто si ho môže aj uložiť. A preto, aj keby sme ho zmazali, nemusí sa úplne stratiť. Ak by nám potom nieкто chcel v budúcnosti ublížiť, môže sa nám vysmievať za post, ktorý sme už dávno zmazali a oľutovali.

Stojí za zamyslenie aj množstvo súkromných informácií, ktoré ste ochotní o sebe na sociálnej sieti prezradiť. V zásade, ak máte menej ako 16 rokov, mali by ste o sebe zverejňovať čo najmenej súkromných údajov. Teda nezverejňovať svoje bydlisko, školu, do ktorej chodíte, miesta, kde trávite svoj voľný čas.

Chaty

Ak máte otvorený profil a v nastaveniach ste neobmedzili možnosť v tom, kto vás môže kontaktovať, môže sa stať, že vám na messengeri napíše správu úplne neznámy človek. Je možné, že vám tú správu napíše dokonca v cudzej reči, najpravdepodobnejšie v angličtine. Často píše takýto človek obyčajné frázy „ahoj, ako sa máš?“ alebo „popíšeme?“ a podobne. Chce nadviazať kontakt. Ak ale tohto človeka nepoznáte a nepozná ho ani nikto z vašich priateľov, neodpisujte.

Určite takémuto neznámemu človeku nepíšete nič bližšie o vás a nesmiete mu poslať ani žiadne fotky a ani sa s ním nestretávajúte. Ani keby vám sľuboval nejakú odmenu. Nikdy totiž neviete, kto v skutočnosti je za daným účtom. Pridať si cudziu profilovú fotku a vymyslieť si meno a vek je veľmi jednoduché. V skutočnosti nikto pri registrácii na Facebooku neoveruje pravosť profilu, nekontroluje sa občianky preukaz. K overovaniu dôjde až v prípade, že ho nieкто z iných ľudí na Facebooku označí za falošný.

Môže sa stať, že vás takýto neznámy človek osloví s prosbou o pomoc, najčastejšie ide o finančnú pomoc. Opäť, ak tohto človeka osobne nepoznáte a nepozná ho ani nikto z vašich známych, radšej na takúto prosbu neodpovedajte a určite neposielajte žiadne svoje údaje.

Videá

Dnes je veľmi populárne na Facebook nahrávať živé videá. Sú to zábery, ktoré vysielame v priamom prenose. Počas celého nahrávania sa hneď aj premietajú všetkým, ktorých máme medzi priateľmi. Nemôžeme z nich vystrihnúť nechcené časti a ani natočiť nepodarený záber znova. Ak sa stane nejaký trapas počas nahrávania, v tej chvíli ho uvidia desiatky ďalších ľudí. Po ukončení nahrávania sa video automaticky uloží na našom profile a ľudia si ho môžu prehrať znova a znova.

Facebook nepovoľuje priame sťahovanie videí, no existujú špeciálne na to vyvinuté aplikácie a tak sa každé video na sieti dá stiahnuť. Opäť teda platí, podobne ako pri fotkách a postoch, že čo raz zavesíte na internet, už z neho nestiahnete dole. Nepodarené video sa môže ľahko stať predmetom kyberšikany, ktorá vás môže prenasledovať dlhé mesiace až roky.

Pozor, na čo klikám

Prostredníctvom Facebooku sa, podobne ako aj cez iné internetové stránky, šíria často počítačové vírusy. Ich cieľom môže byť získanie vašich prihlasovacích údajov, súkromný obsah v počítači či mobile, alebo je vaše zariadenie len nástroj, cez ktorý sa vírus potrebuje šíriť k niekomu ďalšiemu. Ako dôsledok nakazenia vírusom sa môže váš počítač a mobil výrazne spomaliť, môžete stratiť dôležité dokumenty a fotky, alebo niekto zneužije vašu online identitu.

Takéto vírusy sa cez Facebook šíria v súkromných správach, keď vám niekto z vašich priateľov pošle zvláštny odkaz s krátkym komentárom. Ide zväčša o odkaz, z ktorého si máte niečo stiahnuť, alebo by tam malo byť video či nejaké obrázky. Ak neviete o tom, že by vám mal kamarát niečo takéto poselať, predtým ako kliknete na odkaz, mu radšej napíšte, či vie, že vám niečo posela. Obvykle totiž tieto vírusy neposiela človek vedome, ale program vírusu, ktorý je v nakazenom počítači a urobí tak bez povolenia. Zasielanie takejto nevyžiadanej správy sa nazýva spam, v nastaveniach správ ho vieme nahlásiť a administrátori Facebooku ho potom vedia zmazať.

Niektoré vírusy sa na sociálnej sieti šíria aj cez nástenky ľudí. Vyzerajú ako videá a obvykle majú zahmlený úvodný obrázok, v strede obrázku je ikonka „play“, čiže ikonka, na

ktorú keď klikneme, malo by sa video spustiť. Bohužiaľ, takéto odkazy len predstierajú, že sú videá, v skutočnosti sú to len fotky, ktoré vás zlákať. Keď si na ne kliknete, otvorí sa vám neznáma webová stránka, ktorá vás bude vyzývať, aby ste si niečo stiahli. Nikdy to nerobte. Ak máte pochybnosti, poraďte sa s priateľom, ktorý obsah zdieľal. Platí totiž to isté ako pri správach. Vírus sám od seba zverejní takéto falošné video na nástenke profilu, ktorý je vírusom nakazený.

Takéto vírusy sa dajú ľahko odhaliť. Keď ste prihlásení na počítači a prejdete kurzorom myšky cez video, prehrávanie originálneho Facebook videa by sa malo spustiť samo od seba. Video, ktoré prenáša vírus, sa nespustí.

Slovo na záver

Facebook je dobrý priateľ, ale zlý pán. Dnes si život bez neho vie predstaviť len málo ľudí. Niektorí ho využívajú na svoju prácu, iní na zábavu a ďalší si tu hľadajú informácie o svete. Je to verejný priestor ako ulica či autobus i napriek tomu, že pri počítači sedíme sami v izby alebo v triede v škole. Preto by sme sa tak mali aj vyjadrovať. Brať do úvahy, že všetko, čo sme dali na sociálnu sieť, môže vidieť aj niekto, koho nepoznáme.

Zároveň je Facebook miesto, kde môžeme vyjadriť svoj názor, spoznávať sa s ďalšími ľuďmi. Netreba sa báť vstupovať do verejných diskusií, práve naopak. Naša skúsenosť a videnie sveta môže pomôcť ďalším, aby porozumeli našej komunite a spôsobu života. Treba však pamätať na **pár základných pravidiel: správne argumentovať, hovoriť názory ale aj fakty, vyjadrovať sa slušne, nenechať sa vyviest' z miery hejtermi a trolmi.**

Workshopy v Starej Ľubovni a Rankovciach

